OLIY TA'LIM TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH

CHDPU Turizm fakulteti Xorijiy til va adabiyoti
(ingliz tili) **Mamadiyeva Sarvinoz Yo'ldoshali qizi**

Ilmiy rahbar: CHDPU pedagogika fakulteti
"Umumiy pedagogika"kafedrasi v.b dotsenti
pedagogika fanlari falsafa doktori(PhD),
Karshiyeva Dilbar Eshpulatovna.
https://orcid.org/0009-0009-7105-2792
Email: d.karshiyeva1986@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim tizimini raqamlashtirish jarayonining nazariy asoslari, amaliy imkoniyatlari va samaradorligi tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish ta'lim sifati, ochiqligi va moslashuvchanligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotda oliy ta'limda elektron ta'lim platformalari, masofaviy o'qitish tizimlari, sun'iy intellekt texnologiyalari, raqamli baholash tizimlari va bulutli xizmatlarning afzalliklari o'rganilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish ta'lim jarayonini individuallashtirish, resurslardan samarali foydalanish hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: raqamlashtirish, oliy ta'lim, elektron ta'lim, LMS, masofaviy ta'lim, innovatsiya, sun'iy intellekt, ta'lim texnologiyalari.

Аннотация: В данной статье анализируются теоретические основы, практические возможности и эффективность процесса цифровизации системы высшего образования. Внедрение цифровых технологий в образовательный процесс является важным фактором повышения качества, открытости и гибкости образования. В исследовании рассматриваются преимущества платформ электронного обучения, систем дистанционного обучения, технологий искусственного интеллекта, цифровых систем оценки и облачных сервисов в высшем образовании. Результаты показывают, что цифровизация способствует индивидуализации образовательного процесса, эффективному использованию ресурсов и повышению качества образования.

Ключевые слова: цифровизация, высшее образование, электронное обучение, LMS, дистанционное обучение, инновации, искусственный интеллект, образовательные технологии.

Abstract: This article analyzes the theoretical foundations, practical possibilities and effectiveness of the process of digitization of the higher education system. The introduction of digital technologies into the educational process is an important factor in improving the quality, openness and flexibility of education. The study examines the advantages of e-learning platforms, distance learning systems, artificial intelligence technologies, digital assessment systems and

cloud services in higher education. The results show that digitization serves to individualize the educational process, effectively use resources and improve the quality of education.

Keywords: digitization, higher education, e-learning, LMS, distance learning, innovation, artificial intelligence, educational technologies.

Kirish

So‘nggi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi jamiyatning barcha sohalariga, jumladan, ta’lim tizimiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, oliy ta’lim tizimida raqamlashtirish jarayoni innovatsion rivojlanishning asosiy omillaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Raqamli texnologiyalarni qo‘llash orqali ta’lim jarayonini optimallashtirish, bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish hamda ta’lim sifatini oshirish mumkin. Bugungi globallashuv davrida oliy ta’lim muassasalari xalqaro raqobat sharoitida faoliyat yuritmoqda. Bu esa zamonaviy texnologiyalarni joriy etishni talab qiladi.[1] Raqamlashtirish nafaqat ta’lim jarayonini avtomatlashtirish, balki talabalar bilimini individual baholash, o‘quv materiallarini interaktiv shaklda taqdim etish va o‘qitish metodlarini modernizatsiya qilish imkonini beradi. Pandemiya davrida masofaviy ta’lim tizimining keng qo‘llanilishi raqamlashtirishning ahamiyatini yanada oshirdi. Ko‘plab universitetlar onlayn platformalar orqali o‘quv jarayonini davom ettirishga majbur bo‘ldi. Natijada, ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish muhim strategik vazifa sifatida qarala boshlandi.

Oliy ta’lim tizimini raqamlashtirish quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

- elektron o‘quv platformalarini joriy etish
- masofaviy ta’limni rivojlantirish
- ta’lim jarayonini boshqarish tizimlarini avtomatlashtirish
- raqamli kutubxonalarni yaratish
- sun’iy intellekt asosida o‘qitishni individuallashtirish

Tadqiqotning maqsadi oliy ta’lim tizimini raqamlashtirishning samaradorligini aniqlash hamda uning ta’lim sifatiga ta’sirini tahlil qilishdan iborat.

Metodologiya

Mazkur tadqiqotda nazariy va empirik metodlardan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlar qo‘llanildi: Ilmiy adabiyotlar, maqolalar, statistik ma’lumotlar va xalqaro tajribalar tahlil qilindi. Raqamlashtirishning pedagogik jarayonga ta’siri o‘rganildi. An’anaviy ta’lim va raqamli ta’lim tizimlari o‘zaro solishtirildi. Ularning afzalliklari va kamchiliklari aniqlashtirildi. Tadqiqot obyekti sifatida oliy ta’lim muassasalarida qo‘llanilayotgan raqamli texnologiyalar tanlandi.

[1] Oliy ta’lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi (2030). Toshkent.

Tadqiqot natijalari oliy ta’lim tizimini raqamlashtirish quyidagi ijobiy natijalarni berishini ko‘rsatdi:

- Ta’lim sifatining oshishi - elektron ta’lim platformalari o‘quv materiallarini tezkor yangilash imkonini beradi. Talabalar istalgan vaqtda o‘quv resurslaridan foydalanishi mumkin.

- Ta’lim jarayonining moslashuvchanligi - masofaviy ta’lim tizimi talabalar uchun qulay sharoit yaratadi. Talaba o‘ziga qulay vaqt va joyda o‘qishi mumkin.

- O‘quv jarayonining shaffofligi- raqamli baholash tizimlari orqali baholash jarayoni shaffof bo‘ladi.

- Individual yondashuv imkoniyati - sun’iy intellekt asosida ishlovchi tizimlar talabaning bilim darajasini tahlil qilib, mos o‘quv materiallarini tavsiya etadi.

- Resurslardan samarali foydalanish - elektron kutubxonalar qog‘oz resurslarga ehtiyojni kamaytiradi. Interaktiv platformalar talabalarning qiziqishini oshiradi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, elektron ta’lim platformalari, masofaviy o‘qitish tizimlari, sun’iy intellekt texnologiyalari va raqamli baholash mexanizmlari ta’lim jarayonini samarali tashkil etishda katta imkoniyatlar yaratadi. Ayniqsa, individual yondashuvni ta’minlash, talabalar mustaqil ta’limini rivojlantirish va o‘qituvchi faoliyatini optimallashtirishda raqamli vositalarning ahamiyati yuqori ekanligi kuzatildi.

Muhokama

Oliy ta’lim tizimini raqamlashtirishning asosiy afzalliklari bilan bir qatorda ayrim muammolar ham mavjud.

- Texnik muammolar - ba’zi hududlarda internet tezligining pastligi masofaviy ta’lim samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

- Raqamli savodxonlik darajasi - O‘qituvchilar va talabalar uchun raqamli texnologiyalardan foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirish zarur.[2]

- Moliyaviy xarajatlar va axborot xavfsizligi masalalari. Raqamli infratuzilmani yaratish ma’lum miqdorda investitsiya talab qiladi. Elektron tizimlarda ma’lumotlarni himoya qilish muhim hisoblanadi. Shunga qaramay, raqamlashtirish oliy ta’lim tizimini modernizatsiya qilishning muhim vositasi hisoblanadi.

Oliy ta’lim tizimini raqamlashtirish axborotlashgan jamiyat konsepsiyasi bilan chambarchas bog‘liq. Zamonaviy jamiyatda bilim iqtisodiyotning asosiy resursiga aylangan. Shu sababli ta’lim tizimi raqamli texnologiyalar yordamida bilimlarni yaratish, saqlash va uzatishning samarali

[2] Abduqodirov, A. (2021). Ta’limda axborot texnologiyalari. Toshkent.

mexanizmlarini ishlab chiqishi zarur. hu bilan birga, raqamlashtirish jarayonida ayrim muammolar ham mavjudligi aniqlandi. Jumladan, texnik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, raqamli savodxonlik darajasining pastligi, moliyaviy xarajatlarning yuqoriligi va axborot xavfsizligi bilan bog‘liq muammolar ushbu jarayonning samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Bu esa raqamlashtirishni bosqichma-bosqich va tizimli ravishda amalga oshirish zarurligini ko‘rsatadi. O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida ham raqamlashtirish jarayoni izchil rivojlanib bormoqda. Davlat siyosati darajasida bu yo‘nalishga alohida e’tibor qaratilayotgani, kelajakda raqamli universitet modelini shakllantirish uchun mustahkam asos yaratayotganini ko‘rsatadi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari oliy ta’lim tizimini raqamlashtirish ta’lim sifati va samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi. Raqamli texnologiyalar o‘qitish jarayonini individuallashtirish, resurslardan samarali foydalanish hamda ta’limning ochiqligini ta’minlash imkonini beradi. Kelajakda oliy ta’lim tizimida sun’iy intellekt, virtual reallik va katta ma’lumotlar texnologiyalarini keng joriy etish maqsadga muvofiq. Raqamlashtirish oliy ta’lim tizimini rivojlantirishning strategik yo‘nalishi hisoblanadi. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali ta’lim sifatini oshirish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish va innovatsion iqtisodiyot uchun malakali kadrlar tayyorlash mumkin. Oliy ta’lim tizimini raqamlashtirish zamonaviy ta’limning ajralmas qismi bo‘lib, u ta’lim sifati va samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarni ta’lim jarayoniga keng joriy etish orqali o‘quv jarayonini modernizatsiya qilish, uning ochiqligi va moslashuvchanligini ta’minlash hamda ta’lim xizmatlarining sifatini yangi bosqichga olib chiqish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Oliy ta’lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi (2030). Toshkent.
2. Abduqodirov, A. (2021). Ta’limda axborot texnologiyalari. Toshkent.
3. Ishmuhamedov, R. (2020). Innovatsion pedagogik texnologiyalar.
4. Tolipov, O‘. (2019). Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti.
5. Yo‘ldoshev, J. (2021). Masofaviy ta’lim asoslari. Toshkent.
6. Xodjayeva, N. (2022). Raqamli pedagogika. Bates, T. (2022). Digital Learning in Higher Education.
7. Selwyn, N. (2021). Education and Technology.
8. Anderson, T. (2020). The Theory and Practice of Online Learning.